

Poznań dn. 02-04 listopada 2016 r.

„MYŚL GLOBALNIE, PROJEKTUJ UNIWERSALNIE”

Jak tworzyć przestrzeń Dostępną dla wszystkich?

Dr hab. inż. arch. Marek Wysocki
Wydział Architektury Politechniki Gdańskiej

Dyrektor Centrum Projektowania Uniwersalnego
Członek Komisji Ekspertów ds. Osób Niepełnosprawnych przy RPO
Ekspert grupy ON Inclusion 14-20
Access Officer m. Gdyni

***Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym,
społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.***

(Art. 32 pkt 2 Konstytucji RP)

Disability Awareness

Świadomość niepełnosprawności
autor: Peter Downs

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

**NA DOSTĘPNOŚCI
KORZYSTAJĄ WSZYSCY
UŻYTKOWNICY**

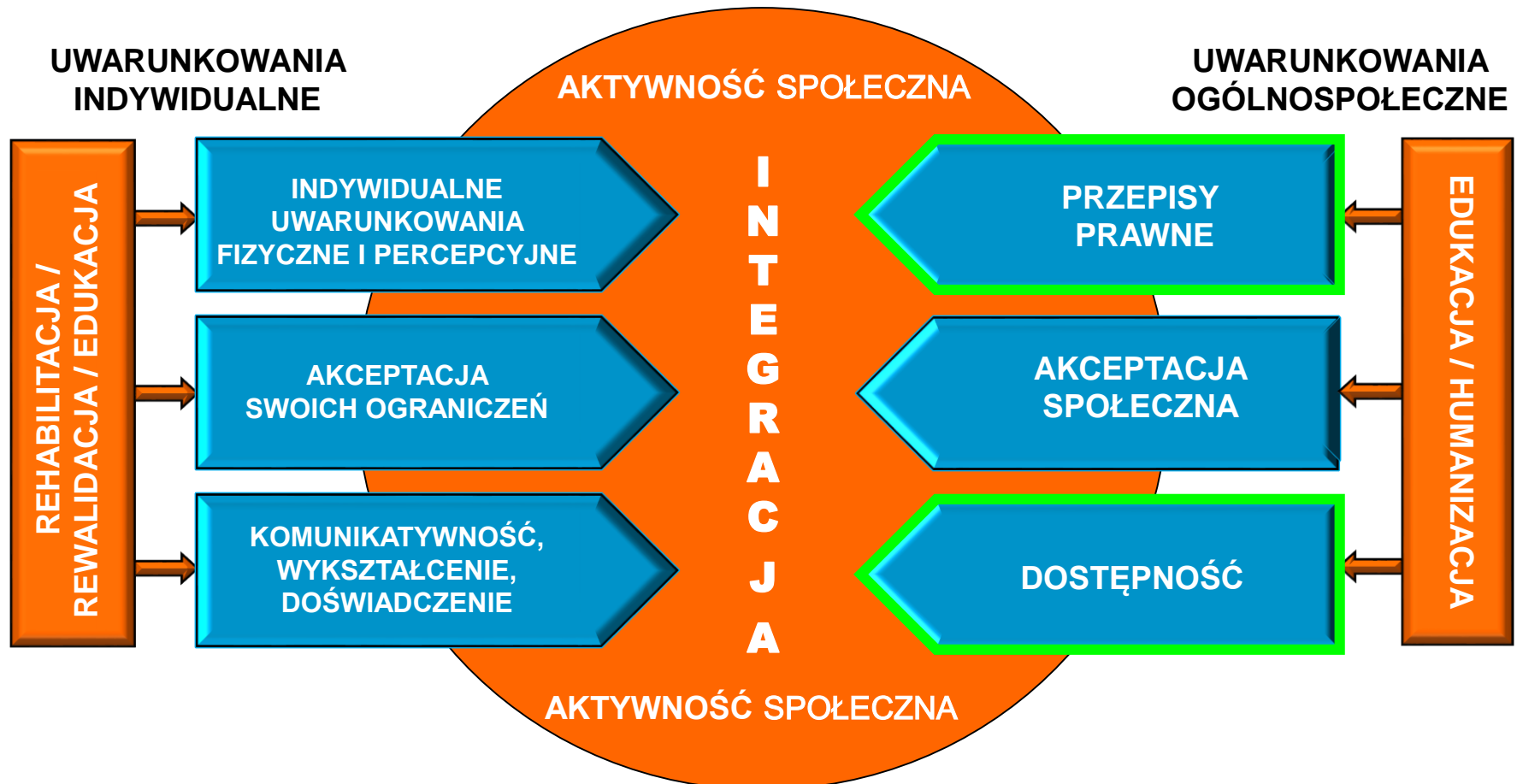
**RÓŻNORODNOŚĆ
SPOŁECZEŃSTWA
JEST JEGO ATUTEM**

**PRZESTRZEŃ DOSTĘPNA –
TO WIĘKSZE KORZYŚCI
SPOŁECZNE I
EKONOMICZNE**

**PROJEKTOWANIE
UNIWERSALNE TO
PROJEKTOWANIE DLA NAS
SAMYCH**

CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNĄ W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Na podstawie: Wysocki M. „Projektowanie otoczenia dla osób niewidomych. Pozawzrokowa percepcja przestrzeni” 2010, s. 20

„Trzy kryteria stanowią o jakości

**trwałość,
użyteczność
i piękno" –**

Witruwiusz

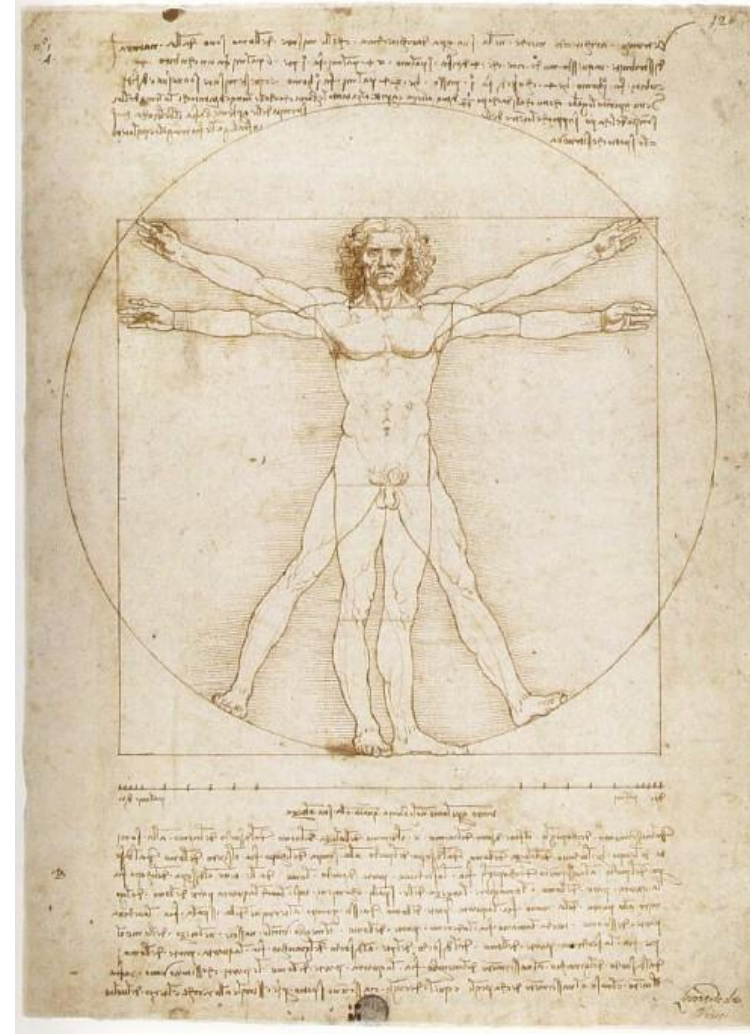
GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

Człowiek witruwiański

Źródło: Muzeum Biblioteca Reale w Turynie

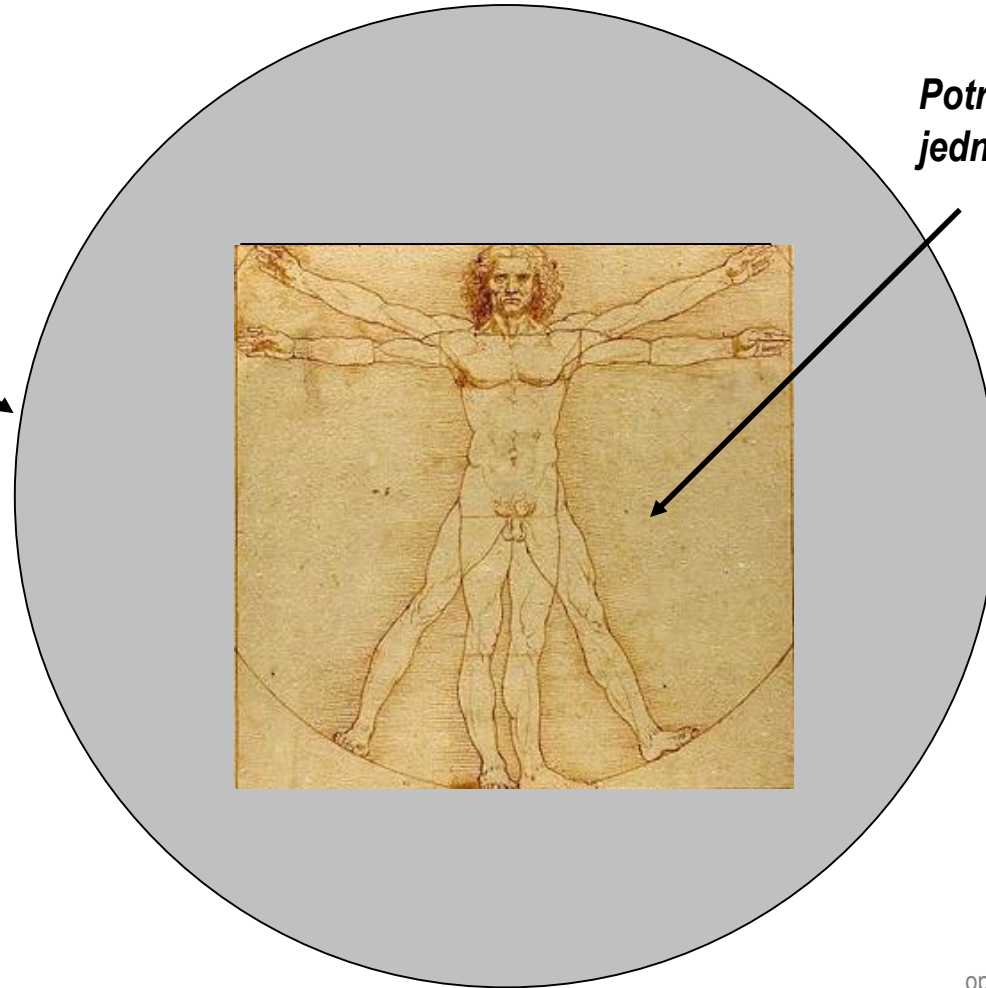
Rysunek **Witruwiusza** na temat proporcji ludzkiego ciała. Rysunek ten upowszechnił **Leonardo da Vinci** około 1490 roku.

źródło: Gallerie dell'Accademia, Wenecja

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

OBSZARY PROJEKTOWANIA

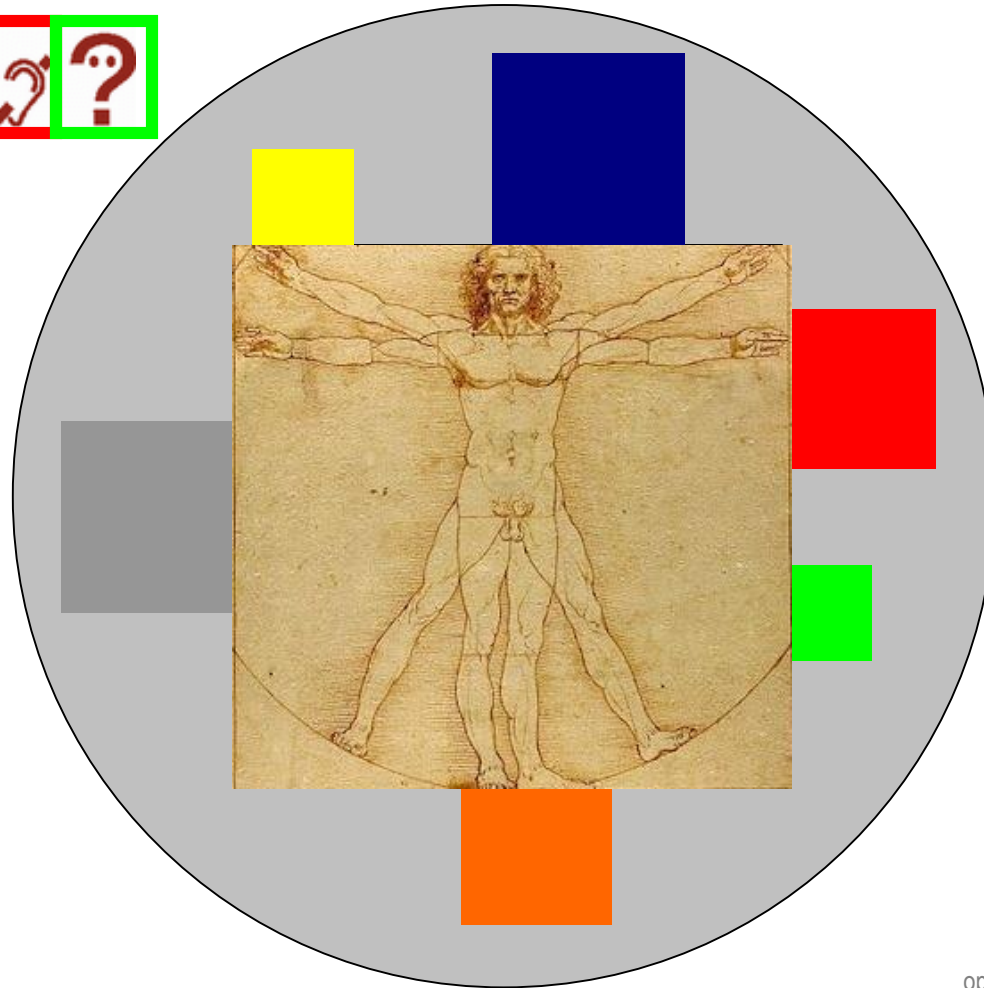

*Potrzeby funkcjonalne
człowieka*

*Potrzeby przyporządkowane do
jednolitego modelu człowieka*

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

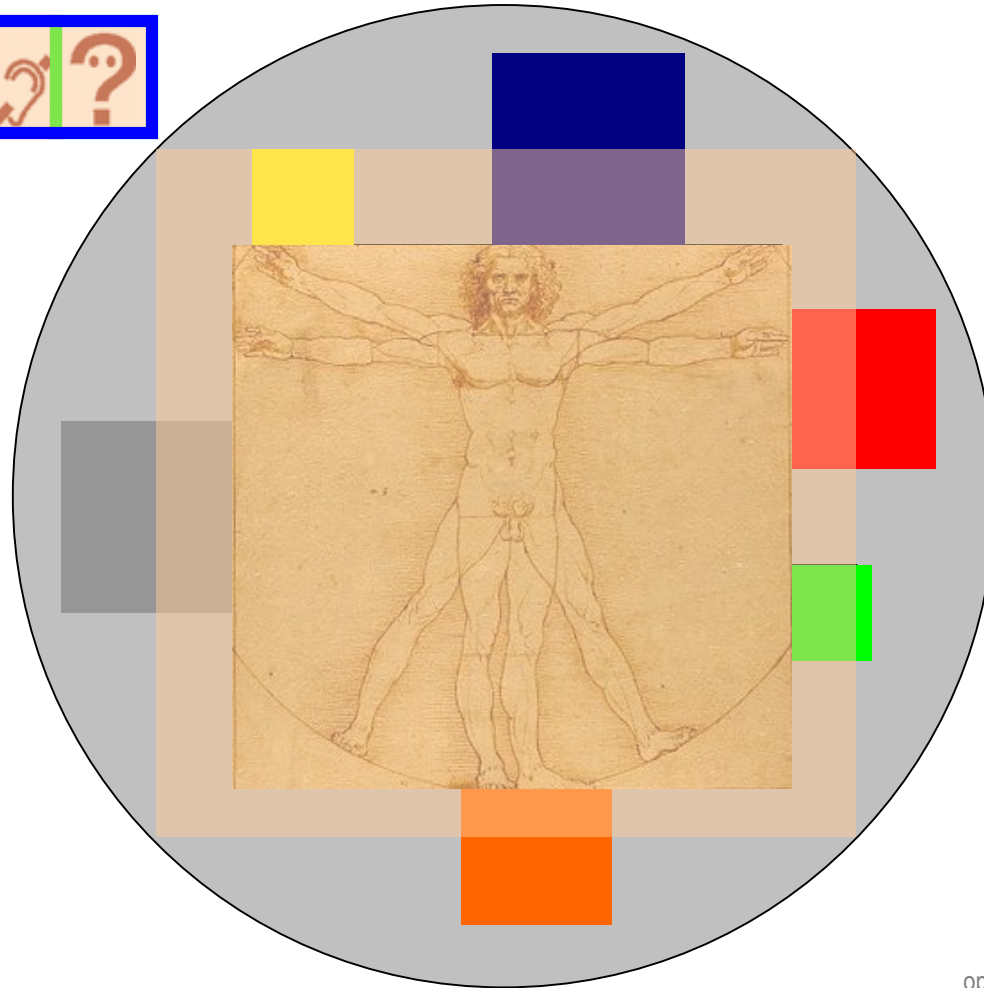
PROJEKTOWANIE PRZESTRZENI Z UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

oprac. M. Wysocki na podstawie prezentacji EIDD

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE

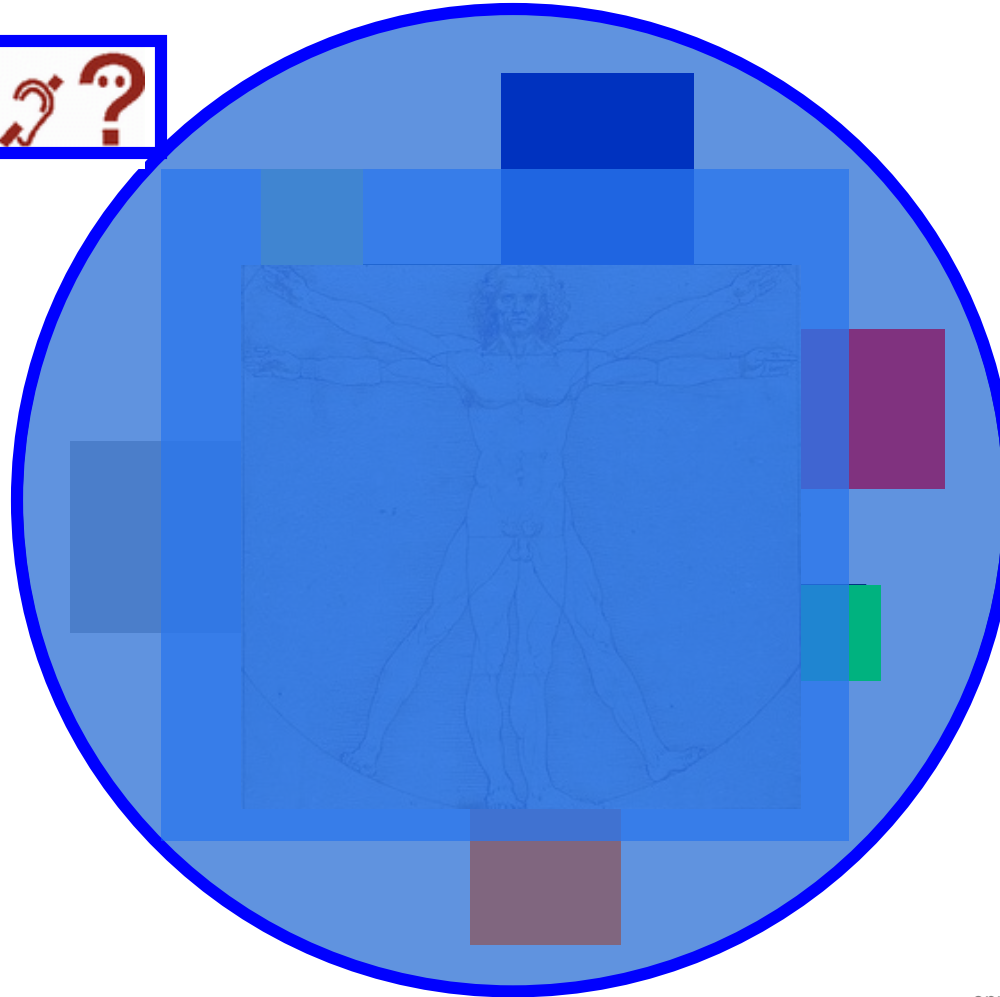
oprac. M. Wysocki na podstawie prezentacji EIDD

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE

=

PROJEKTOWANIE DLA WSZYSTKICH

oprac. M. Wysocki na podstawie prezentacji EIDD

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE

=

PROJEKTOWANIE DLA WSZYSTKICH

wrażliwość emocjonalna

xyz

widzenie

słyszenie

odczuwanie
temperatury

poruszanie się

zmysł równowagi

zdolność rozumienia

zmysł dotyku

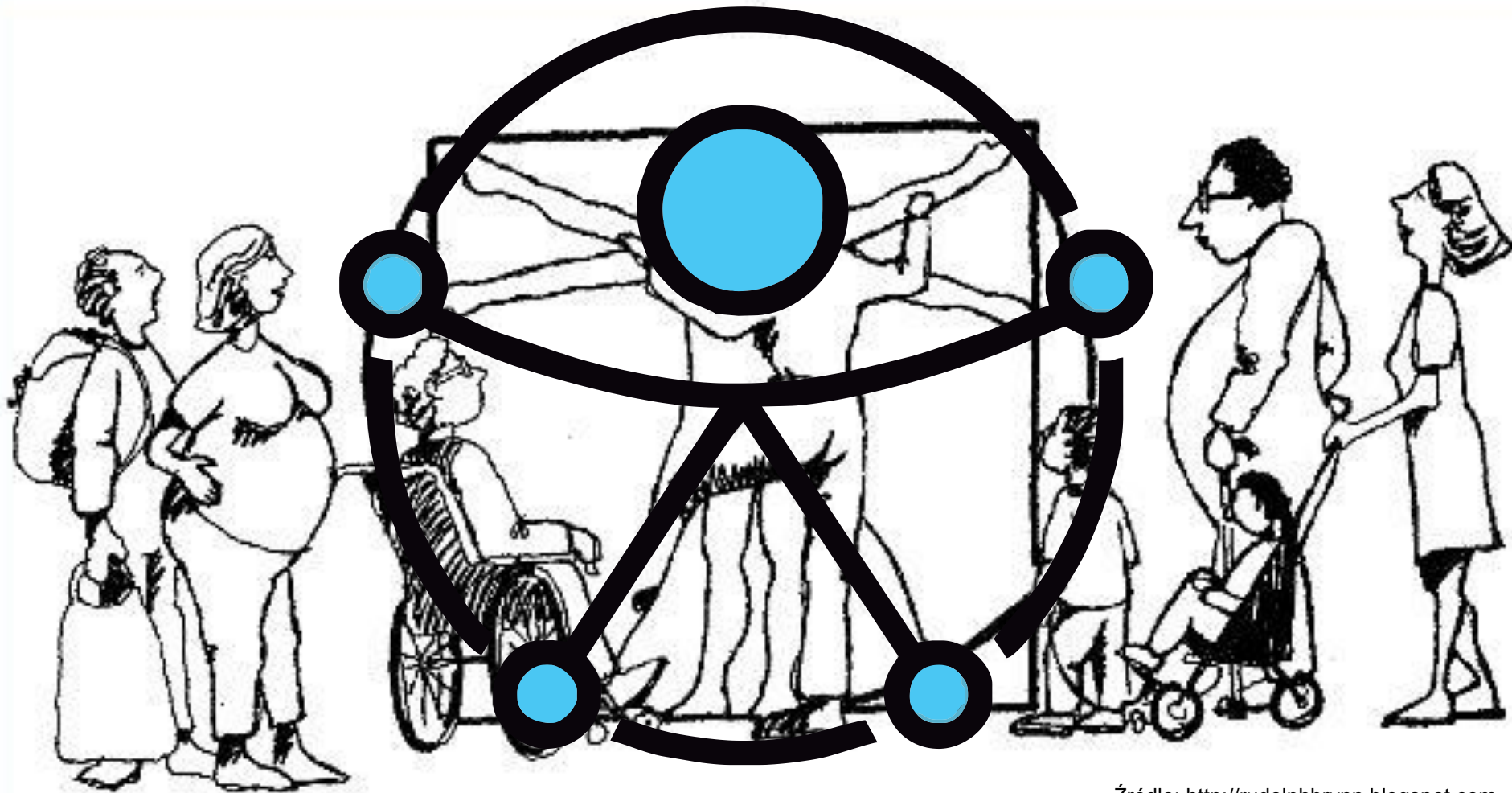
powonienie

oprac. M. Wysocki na podstawie prezentacji EIDD

UNIVERSAL DESIGN POWINIEN STAĆ SIĘ STANDARDEM W PROJEKTOWANIU

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

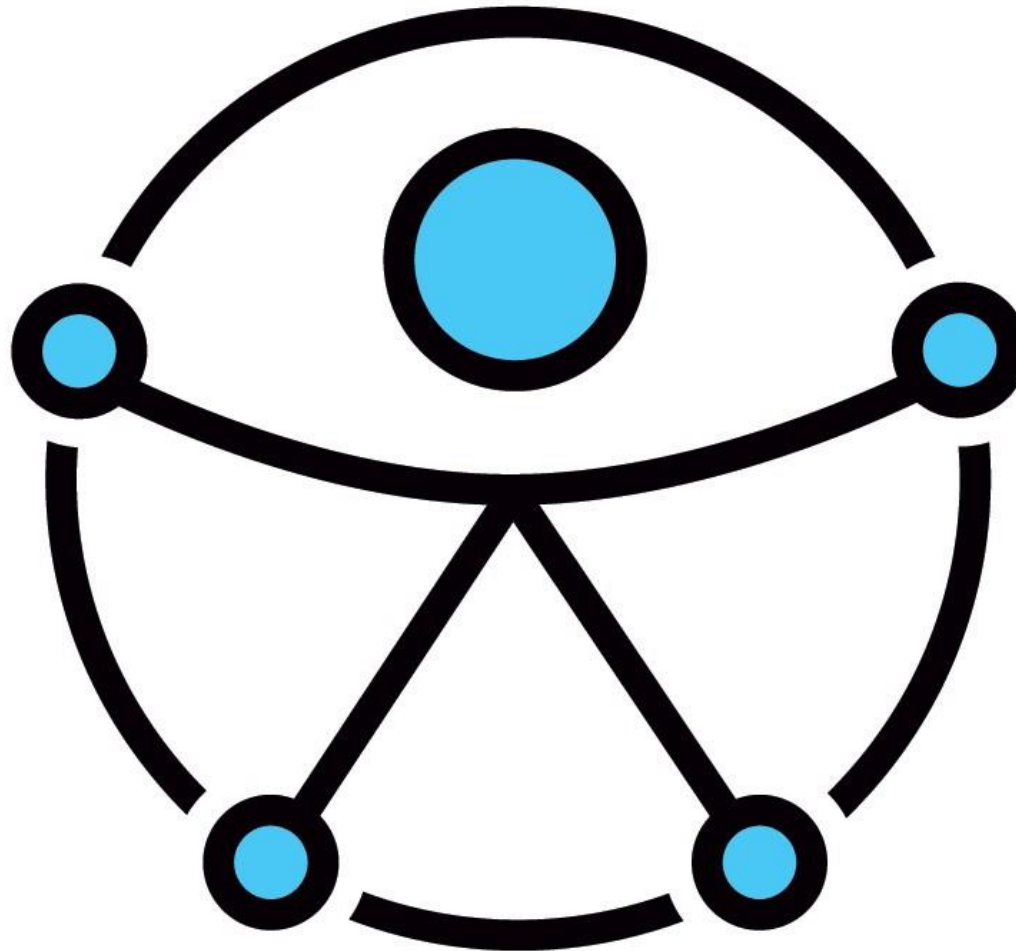
JAK ZREALIZOWAĆ DOSTĘPNOŚĆ?

Źródło; <http://rudolphbrynn.blogspot.com>

PROJEKTOWANIE UNIWERSALNE

Definicja
of Univer
następuj

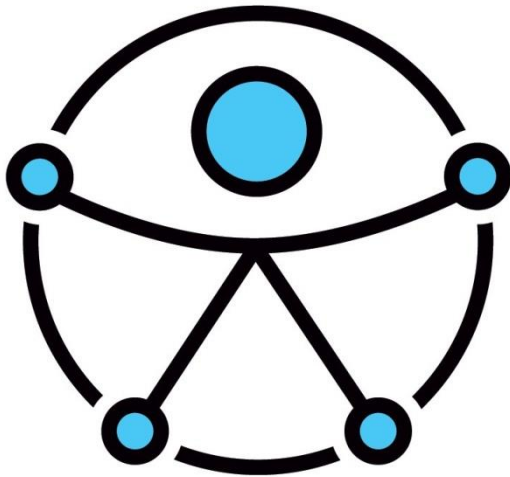
ez Center
SA) brzmi

)
*ryzika, które
stkich ludzi,
bez potrzeby*

about_ud/about_ud.htm

ZASADY PROJEKTOWANIA DLA WSZYSTKICH

Czy chodzi o projektowanie form użytkowych, czy o projekty architektoniczne i urbanistyczne koncepcja projektowania uniwersalnego powinna nadawać kierunek całej koncepcji zamierzenia poszczególnych projektów.

Zasady uniwersalnego projektowania można również stosować do oceny projektów, jako drogowskaz dla koncepcji oraz dla kształcenia zarówno projektantów i użytkowników w zakresie charakterystyki przyjaznych produktów i otoczenia.

DEFINICJA Z ARTYKUŁU 2 KONWENCJI ONZ O PRAWACH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Ratyfikacja Konwencji nastąpiła 6 września 2012 r.,
poprzez złożenie podpisu Prezydenta RP.

*Uniwersalne projektowanie oznacza projektowanie produktów, środowiska, **programów i usług** w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. **Uniwersalne projektowanie nie wyklucza pomocy technicznych dla poszczególnych grup osób niepełnosprawnych, jeżeli jest to potrzebne.***

RATYFIKACJA KONWENCJI ONZ o prawach osób niepełnosprawnych:

Ratyfikacja Konwencji nastąpiła 6 września 2012 r.,
poprzez złożenie podpisu Prezydenta RP.

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych została przyjęta w grudniu 2006 r. na sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ i weszła w życie 3 maja 2008 r. Do połowy marca 2012 r. podpisały ją 153 państwa, a jej stronami jest 112 krajów. Polska podpisała konwencję w marcu 2007 r.

Konwencja zawiera przepisy zakazujące dyskryminowania niepełnosprawnych, a także nakazujące tworzenie warunków do korzystania przez nich z praw na równi z innymi osobami oraz wprowadzenie rozwiązań specjalnie do nich adresowanych. Dokument podkreśla znaczenie, jakie mają dla niepełnosprawnych samodzielność i niezależność. Zwraca uwagę na potrzebę ich udziału w procesach decyzyjnych, a także znaczenie dostępności np. do opieki zdrowotnej, edukacji, informacji, kultury i rekreacji.

źródło: <http://www.niepelnosprawni.gov.pl>

DOSTĘPNOŚĆ ŚRODOWISKA ZABUDOWANEGO:

ARTYKUŁ 9 Konwencji:

- 1. Aby umożliwić osobom niepełnosprawnym samodzielne życie i pełne uczestnictwo we wszystkich sferach życia, Państwa-Strony podejmą stosowne kroki celem zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu, na równych zasadach z innymi obywatelami, do środowiska fizycznego, transportu, informacji i komunikacji międzyludzkiej, w tym technologii i systemów komunikacyjnych i informacyjnych, oraz do innych udogodnień i usług oferowanych całemu społeczeństwu, zarówno w środowiskach miejskich, jak i wiejskich. Te działania, włącznie z rozpoznawaniem i usuwaniem przeszkód i barier na drodze do dostępności, będą dotyczyć między innymi:**
 - (a) Budynków, dróg, środków transportu oraz innych obiektów, w tym szkół, mieszkalnictwa, ośrodków medycznych i miejsc pracy;**
 - (b) Usług informacyjnych, komunikacyjnych i innych, w tym usług elektronicznych, jak również usług w zakresie pomocy w nagłych wypadkach.**

DOSTĘPNOŚĆ ŚRODOWISKA ZABUDOWANEGO:

ARTYKUŁ 9 Konwencji:

2. Państwa Strony podejmą również odpowiednie środki w celu:

- (a) opracowywania, ogłaszania i monitorowania wdrażania minimalnych standardów i wytycznych w sprawie dostępności urządzeń i usług ogólnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych,
- (b) zapewnienia, że instytucje prywatne, które oferują urządzenia i usługi ogólnie dostępne lub powszechnie zapewniane, będą brały pod uwagę wszystkie aspekty ich dostępności dla osób niepełnosprawnych,
- (c) zapewnienia szkolenia wszystkim zainteresowanym na temat dostępności dla osób niepełnosprawnych,
- (d) zapewnienia w ogólnodostępnych budynkach i innych obiektach oznakowania w alfabecie Braille'a oraz w formach łatwych do czytania i zrozumienia,

RÓWNOPRAWNY DOSTĘP I SAMODZIELNE ŻYCIE

ARTYKUŁ 19 Konwencji:

Samodzielne życie i integracja społeczna

Państwa-Strony uznają prawo wszystkich osób niepełnosprawnych do życia w społeczności, i do dokonywania wyborów na równi z innymi obywatelami, oraz podejmą skuteczne i stosowne działania, aby ułatwić osobom niepełnosprawnym korzystanie z wyżej wymienionego prawa oraz ich pełną integrację i uczestnictwo w życiu społecznym, w tym zagwarantują, iż:

(c) ogólnie dostępne usługi i obiekty będą dostępne na równych zasadach dla osób niepełnosprawnych oraz będą dostosowane do ich potrzeb.

UPORZĄDKOWANIE I ROZSZERZENIE ISTNIEJĄCYCH ZAPISÓW PRAWNYCH W ŚWIETLE RATYFIKOWANEJ KONWENCJI ONZ

Konsekwencja w przestrzeganiu obowiązujących przepisów prawa budowlanego. Obecne akty prawne są niespójne i prowadzą do różnej interpretacji.

Wdrażanie: Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, GUNB, NIK

Wprowadzenie umocowanych prawnie standardów projektowych (Polska jako jedno z czterech państw europejskich nie posiada jednolitych standardów w zakresie dostępności obiektów i przestrzeni środowiska zabudowanego).

Wdrażanie: Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki naukowo-badawcze.

Zwiększenie kontroli inwestycji i zadań finansowanych ze środków publicznych z uwzględnieniem równych praw wszystkich użytkowników, bez względu na ich ograniczenia w mobilności i percepcji.

Wdrażanie: Ministerstwo Rozwoju, jednostki samorządu terytorialnego, GUNB, NIK, jednostki naukowo-badawcze, niezależne instytucje monitorujące, organizacje pozarządowe.

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

Prawo międzynarodowe zachęca do promowania idei projektowania uniwersalnego (projektowania dla wszystkich) oraz tworzenia środowiska zabudowanego dostępnego dla wszystkich.

PRZEPISY
PRAWNE

1. 1993 - Standardowe Zasady Wyrównywania Szans

Rezolucja ONZ nr 48/96: i bazujące na nich Deklaracja Barcelońska (1995) oraz Agenda 22 (2001),

2. 2001 - Uchwała Rady Europy ResAP (2001)1

dot. wprowadzenia zasad uniwersalnego projektowania do programów nauczania wszystkich zawodów pracujących nad zbudowanym środowiskiem

3. 2006 - Plan Działań Rady Europy na lata 2006-2015

Zalecenie nr Rec(2006)5

4. 2006 - Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych

Rezolucja ONZ nr 61/06

5. 2010 - Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010-2020:

Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier. Komunikat Komisji Europejskiej KOM(2010) 636

GENEZA I IDEA PROJEKTOWANIA UNIWERSALNEGO. PODSTAWY PRAWNE

W Polsce obowiązuje od 1995 r. Prawo Budowlane, które wskazuje, że środowisko zabudowane należy projektować zgodnie z potrzebami osób z niepełnosprawnością.

PRZEPISY
PRAWNE

Art. 5 ustawy prawo budowlane.

1. Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz **zgodnie z zasadami wiedzy technicznej**, zapewniając:

...

4) niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, **w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich;**

Art. 5 pkt 4: niezbędne warunki do korzystania ze środowiska zabudowanego wszystkim użytkownikom, bez względu na ich indywidualne potrzeby w mobilności i percepcji.

Prawo budowlane Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r., Dz.U. 1994 nr 89 poz. 414

KODEKS URBANISTYCZNO-BUDOWLANY PROJEKT

PRZEPISY
PRAWNE

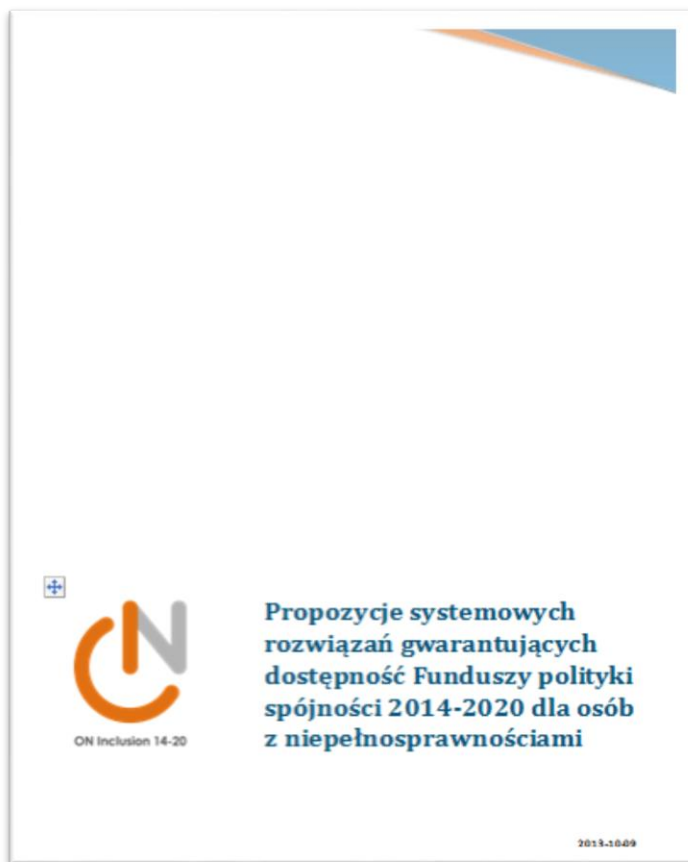
Art. 16

Projektowanie przestrzeni oraz inwestycji następuje w sposób zapewniający możliwie szeroki dostęp do nich osób o ograniczonej sprawności, w tym osób starszych, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.

Propozycja CPU zmiany zapisu:

Art. 16: Projektowanie przestrzeni oraz inwestycji następuje w sposób zapewniający **równoprawny** dostęp do nich osób o ograniczonej sprawności, w tym osób starszych, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego.

PROJEKT WYTYCZNYCH WDRAŻANIA POWSZECHNEJ DOSTĘPNOŚCI:

Postulaty organizacji pozarządowych w sprawie systemowych rozwiązań wdrażania tematyki dostępności osób z niepełnosprawnościami w programowanie funduszy UE 2014-2020.

– **poparcie ponad 100 organizacji NGO**

Autorzy dokumentu:

- Agata Gawska, FA
- Grzegorz Kozłowski, TPG, PFOS
- Piotr Kowalski, PFON, PZG
- dr Paweł Kubicki, SGH
- dr Katarzyna Roszewska, UKSW
- Aleksander Waszkielewicz, FIRR
- dr hab. inż. arch. Marek Wysocki, WA PG
- Jacek Zadrożny, ekspert niezależny
- Monika Zakrzewska, PSOUU
- Przemysław Żydok, TPG, OFOP

Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020

Dokument przygotowany przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju – 8 maja 2015 r.

Cel i zakres regulacji

- 1) Celem Wytycznych jest zapewnienie zgodności sposobu realizacji programów operacyjnych z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, a także zapewnienie spójnego podejścia w tym zakresie w ramach EFS, EFRR i FS.
- 2) Wytyczne są skierowane do wszystkich instytucji uczestniczących w realizacji programów operacyjnych.

Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020

Badania dostępności obiektów i przestrzeni publicznej w Polsce wskazują, że :
*kierunkiem działań podmiotów krajowych, samorządowych, gospodarczych oraz edukacyjnych – w tym podmiotów wdrażających działania współfinansowane ze środków EFS, EFRR i FS – **powinno być faktyczne wykorzystanie koncepcji uniwersalnego projektowania.***

Wytyczne wskazują na to, aby

*podczas oceny wniosków o dofinansowanie projektów infrastrukturalnych, **jest konieczna ocena zgodności danego projektu z koncepcją uniwersalnego projektowania.** W związku z tym, IZ zapewnia, że wnioskodawca we wniosku o dofinansowanie projektu umieszcza opis dostępności inwestycji.*

Rys. Katarzyna Zalepa

**DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ
I PROSZĘ O PYTANIA**

Kontakt: universaldesign@pg.gda.pl,